

MUSEET FOR THY OG VESTER HANHERRED

BYGHERRERAPPORT FOR THY 3984 STORODDE **Arkæologiske undersøgelser af to hustomter fra yngre bronzealder.**

Rapport 11.11.2006

Af Stud. Mag. Mette Roesgaard Hansen.

**Bronzealdergårde med udsigt –
arkæologiske undersøgelser i
Thisted øst.**

Indholdsfortegnelse:

Baggrund for udgravningen:	2
Forhistorien i landskabet:.....	2
Udgravningens metodik:	3
Langhusene fra Storodde:	4
Ler og flint – husgeråd fra yngre bronzealder:.....	5
Undersøgelsens resultater:	5
Faktuelle oplysninger:.....	5

Baggrund for udgravningen:

I forbindelse med planlagt byggeri af kommunalt plejehjem på Thisted markjorder, nordøst for Synopal Havn indledte museet den 8. november 2005 udgravningen af to bronzealderhuse fra yngre bronzealder. Den yngre bronzealder begynder ca. år 1000 f. Kr, og varer i 500 år, til jernalderen starter ca. 500 f. Kr.

Tidligere forundersøgelse af det berørte område havde afsløret stolpehuller i to af søgegrøfterne. Søgegrøfterne blev ved forundersøgelsen trukket med maskine i en bredde af 2 meter, hvor overmulden fjernes indtil overgangen mellem pløjelag og råjord/undergrund.

De to områder hvor stolpehuller fremkom som tydelige mørke fyldskifter i undergrunden, blev herefter indstillet til videre arkæologiske undersøgelser.

En videre arkæologisk undersøgelse af de to hustomter blev i dette tilfælde prioriteret højt, da området omkring Storodde samt Fårtoft er rig på fund af bebyggelse fra bronzealderens yngre perioder og derfor også interessant. Dette gælder især i sammenligningen mellem husenes grundplaner, samt hvorledes de enkelte bebyggelser placerer sig i landskabet i forhold til hinanden.

Forhistorien i landskabet:

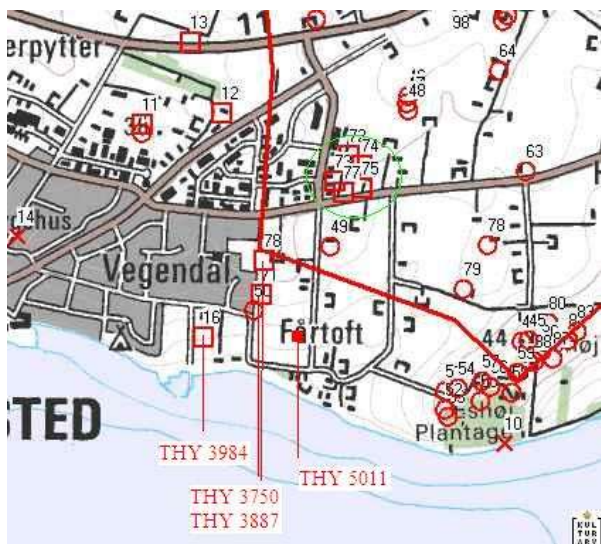
Landskabet ved Storodde er et udpræget bakket morænelandskab. Undergrunden er leret med talrige kridtsten, og under de lerede moræneaflejringer ligger kridtaflejringerne. Begge huse lå placeret på en sydvendt bakkeskråning med udsigt over Limfjorden syd for Fårtoftvej. Området afgrænses mod vest af Synopalvej og mod øst af en nord-syd gående grusvej, der udgår fra Fårtoftvej.

Skråningen hvorpå husene ligger placeret, falder svagt ned imod Limfjorden fra nord mod syd, med brede plateauer hvorpå husene ligger placeret i kote 12.

I yngre bronzealder har der fra det udgravede område været frit udsyn imod Limfjorden. Man ved fra undersøgelser af pollen fra søer i Thy, at landskabet i bronzealderen har været præget af lav bevoksning af krat uden skov. To kilometer nordøst for husene på Storodde ligger lokaliteten Fårtoft, hvor 4 huse kan dateres til samme periode som husene fra Storodde. Det er tæt ved, at man i bronzealderen kunne se fra den ene boplads til den anden.

Mellem de to bopladser ligger en gravhøj, der dog ikke med sikkerhed kan kobles til bopladserne. Gravhøjene er et typisk bronzealderfænomen, og kan ses på højt liggende områder overalt i Thy.

Placeringen af bronzealderbopladserne i området Thisted Øst er interessant, set i forhold til det vi kender til placeringen af bebyggelsen i området fra den tidlige jernalder.

På ovenstående kort over området ses bronzealderbopladserne markeret med museets sagsnumre. De ligger alle placeret indenfor et forholdsvis lille areal på den samme sydvendte skråning. I toppen af kortet ses et mindre område markeret med en grøn

ring. Indenfor denne ring har museet registreret flere bebyggelser fra den tidlige jernalder (500 f.Kr – år 0). Det er derfor interessant, at bebyggelsen fra bronzealderen ligger på den sydlige skråning, og at man efterfølgende i den tidlige jernalder vælger at flytte højere op i landskabet, nærmere toppen af højdedraget.

Felt fra øst - hvide sedler markerer stolpehuller.

Udgravningens metodik:

Udgravningen af de to bronzealderhuse blev indledt med afrensning af pløjelaget for derved at frilægge undergrunden, hvor stolpespor eller nedgravninger vil være synlige. Stolpehullerne kan ses som mørke fyldskifter i den lysere undergrund, og markerer de steder, hvor man i forhistorien har gravet stolperne i jorden.

Stolpehullerne er som regel det eneste bevarede af forhistoriske huse, da resten gennem nyere tid er pløjet væk. Stolpehullernes placering i undergrunden er det, man arkæologisk anvender til at genskabe husenes grundplan og tolke hvilke stolpehuller, der har været anvendt som tagbærende stolper, vægstolper, dørstolper m.v.

Efter at maskinen har afgravet pløjelaget, registreres stolpehullerne på en plan i størrelsesforhold 1:50, hvorefter alle huller snittes og registreres for deres indhold, dybde etc. At stolpehullerne snittes betyder, at man fjerner halvdelen af stolpehullet, og derefter tegner den anden halvdel i 1:20, hvor fyld og eventuelle fund indtegnes.

Langhusene fra Storodde:

Med udsigt over Limfjorden mod syd har man i den yngre bronzealder opført to øst-vest vendte langhuse med en indbyrdes afstand på 40 meter. Bronzealderhusene har været konstrueret med to parallelle rækker af træstolper til at bære tagkonstruktionen. Ofte ses det i husene fra denne periode, at man har boet med familien i den vestlige ende, og har haft opstaldede dyr i den østlige ende af huset. Det kan ikke fastslås arkæologisk om husene har været i brug samtidigt, men ligheden mellem dem er så stor, at der nok ikke har været nogen større tidsforskel i anvendelsen af de to huse.

Det bedst bevarede af husene havde en længde på 24 meter og en bredde på 6,5 meter og var forsynet med syv sæt tagbærende stolper. De fleste vægstolper og to skillevægge inde i huset var ligeledes bevaret. Som vi almindeligvis finder i bronzealderhuse, var den vestlige del af huset indrettet til beboelse med to sæt tagbærende stolper og enkelte ildgruber hvor madlavningen formentlig er foregået.

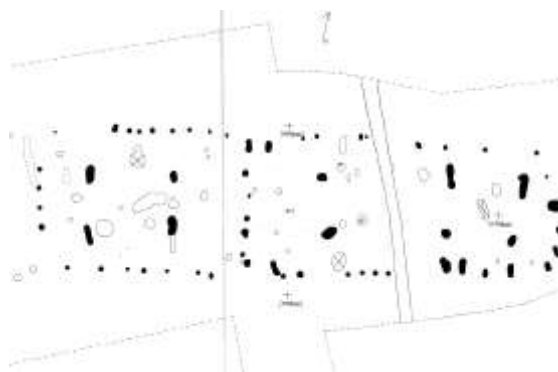
Madlavningsgrube fra bronzealderen på Storodde.

Husets indgange har været placeret i den nordlige og sydlige langside overfor hinanden med en form for gennemgang på tværs af huset.

Fra indgangene sås en skillevæg mod den vestlige beboelsesdel der derved har adskilt beboelsesdelen fra indgangsrummet. Ofte har huse fra bronzealderen stald i den vestlige ende af huset, men kun få spor var tilbage af et båseskillerum. Båseskillerum ses ofte som

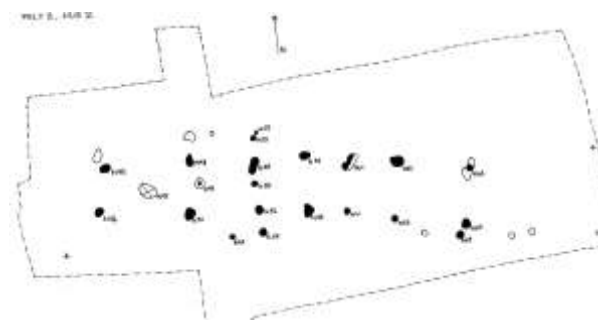
aflange ovale nedgravninger vinkelret på vægforløbet.

Husets indretning kan ikke med sikkerhed fastslås, men der er indikationer på, at huset har haft stald i midten, og at den østligste del af huset har haft en anden funktion. To ildgruber samt en ekstra indgang i den sydlige væg indikerer at den østlige husende har været et separat rum, adskilt fra stalden.

Det østlige bronzealderhus med bevarede vægge.

Det andet hus, placeret længere mod vest, havde kun 6 sæt tagbærende stolper, og har derved været en anelse mindre, ca. 22 meter. Husets bevaringsgrad var dårligere, da vægstolperne helt manglede, dog kunne en skillevæg ses i den vestlige ende, med samme placering som i det østlige hus. Der er dog den forskel, at skillevæggen i det østlige hus adskiller beboelsen fra indgangsrummet, mens skillevæggen i det vestlige hus adskiller beboelsen fra den formodede stald.

Det vestlige bronzealderhus.

Ler og flint – husgeråd fra yngre bronzealder:

Fra stolpehullerne og gruberne i husene fra Storodde fremkom kun meget få fund. Blandt genstandene var to groft tilhuggede flintknive samt enkelte skår fra forskellige lerkar. Fundene er formentlig havnet i gruberne som affald.

Undersøgelsens resultater:

To treskibede bronzealderhuse blev fundet ved undersøgelsen, hvor stolpehuller i undergrundsfladen afslørede husenes grundplan. Det østligste hus havde vægforløb og indgange bevaret og dateres til yngre bronzealder ud fra fund af en flintkniv samt husets grundkonstruktion. Det vestligste hus var mindre velbevaret, men fund af keramik med bugknæk og det at huset i grundplan minder meget om hus 1, daterer ligeledes dette hus til denne periode.

Husene repræsenterer formentlig to næsten samtidige gårdsenheder på kanten af Limfjorden. Det kan ikke afgøres med sikkerhed hvilken økonomi livet på de to gårde har været baseret på, men ud fra fund af lignende huse har man formentlig haft opstaldet kvæg og dyrket jorden. Placeringen af husene så tæt ved Limfjorden sandsynliggør ligeledes, at man delvist har ernæret sig ved fjordens spisekammer.

Det er uvist hvorfor man i den tidlige jernalder valgte at flytte højere op i terrænet. Men en ting er sikkert, at det har været et flot syn ved besejling af Limfjorden i bronzealderen, hvor man kunne se gårdene ligge på den sydvendte skråning.

Faktuelle oplysninger:

Museet for Thy og Vester Hanherred journal nr.: THY 3983.
Kulturarvsstyrelsen journalnr.:
2003-2122-0870

Bygherre: Thisted Kommune
Undersøgelsen er betalt af bygherre.

Deltagere ved forundersøgelse:

Daglig leder:

Cand. Mag. Anne-Louise Haack Olsen

Deltagere ved arkæologisk udgravning:

Daglig udgravningsleder i felten:

Stud mag. Mette Roesgaard Hansen.

Arbejds mænd:

Jacob Fink

Axel Christensen (frivillig)

Fund og dokumentation opbevares på Museet for Thy og Vester Hanherred, arkæologisk afdeling. Mellemsvej 18, Vang, 7700 Thisted.

Rapport 11.11.2006

Mette Roesgaard Hansen, Stud. Mag.

År f/e. Kristus	Perioder	Kulturgrupper	
2000	Historisk tid	Middelalder (1050-1536)	
1000		Vikingetid	
0	Jernalder	Germansk Jernalder	
		Romersk Jernalder	
		Førromersk Jernalder	
1000	Bronzealder	Yngre Bronzealder	
		Ældre Bronzealder	
2000	Bondestenalder	Dolktid	
		Enkeltgravskultur	
3000		Jættestuetid	
		Tragtbægerkultur	
		Dyssetid	
4000	Jægerstenalder	Ertebøllekultur	
5000		Kystkultur	Kongemosekultur
6000			Maglemosekultur
7000		Rensdyrjægerkultur	Ahrensburgkultur
8000			Brommekultur
9000			Federmesserkultur
10.000	Hamburgkultur		
11.000			
12.000			